

Jöjjetek

1960. szeptember-október.
13. évfolyam, 5. szám.

MI ÉRTELME VOLT?

Hullnak a levelek, beköszönt az ősz, közeledik immár a magyar forradalom, ezerkilencszázötvenhat dicsőséges és tragikus harcának negyedik évfordulója.

Mennyi idő négy év? Sok is, kevés is. Nagyon sok, mert a világ már régen elfeledte október huszonharmadikát és november negyedikét, már régen napirendre tért a magyar tragédia fölött; nagyon kevés, mert a mi sebeink még fájnak és nem gyógyulnak be egyhamar.

Négy év sok idő. Sok változáson ment át a magyar élet is. A kezdetben, minden kin és két-ségees ellenére, olykor-olykor még azzal hitgettük magunkat, hogy Moszkva helytartói megriadnak a magyar tömegek ellenállásától és visszariadnak túl radikális lépésektől. A huszadik században immár nem tudom hányadszor abban reménykedtünk, hogy európaiak, emberek és nem farkasok között élünk, hogy még a föld őrögei sem képesek következetesen és rendszeresen harcolni minden egészséges észjárás, minden nemes érzélem ellen. És — a huszadik században immár nem tudom hányadszor — csalódtunk. Nagy Imre kivégzése, majd pedig a magyar parasztság ellen tavaly megindított könyörtelen kolhozosítási hajsza arra mutatnak, hogy nem szűnt meg, hogy tovább folyik az őrögi per és ítélethozás a magyar nép ellen. Magyarország, melynek komoly polgári és munkáshagyományai nincsenek, parasztságában és parasztságából élt. Ma már ott tartunk, hogy az orosz sátrapák népi erőnk és szellemünk utolsó fellegvárát próbálják szétrobbantani, a parasztságot mint hagyományos nemzeti közösséget és életformát akarják megsemmisíteni. — Ma már ott tartunk, hogy megszoktuk a megszokhatatlant, hogy együtt élünk a reménytelenséggel; így fest magyarra fordítva a csalfa hrucscsovi jelszó, ez a magyar valóság: — „békes együttélés” a reménytelenséggel.

Újra meg újra felmerül a kérdés: volt-e értelme a magyar forradalomnak? Sokan úgy vélik — még ha nem is mondják ki fennhangon, nehogy a hazafiatlanság és a defetizmus vádjával illessék őket a politikusok és az ünnepi szónokok —, hogy nem. Nem volt értelme, mert nem szabadult fel Magyarország, mert pontosan ott tartunk, mint a forradalom előtt, mert nem sikerült felrázni a Nyugat lelkiismeretét, mert a Nyugat nem segített. Komoly és őszinte, kissé megkeseredett emberek vélekednek így, és érveik jól hangzanak. Tulajdonképpen azonban tévednek. Mert nem tartunk pontosan ott, mint a forradalom előtt. Egy-néhány dolgot megtanultunk, mi is, mások is.

A forradalom nem volt értelmetlen.

Megtanultuk, hogy kiben bízhatunk és kiben nem. Végre megtanultuk, végre rájöttünk talán, hogy nem a Nyugatért harcoltunk, nem a

halhatatlan európai kultúráért, hanem saját magunkért, egy emberibb magyar életért. Megtűdtük és tapasztaltuk, hogy a zsarnokság közösséget teremt, az elnyomottak közösségét, letörli az ellentéteket és egybe tud kovácsolni egy népet. Csodálkozva és hitetlenül, de megismertük saját erőnket és hatalmunkat.

Meddő dolog azon sopánkodni, hogy nem segített „a Nyugat”. Vélte séreimeinket fokozza az a gondolat, hogy „a Nyugatért harcoltunk”. A magyar nép azért ragadott fegyvert, mert nem tehetett másként, mert megtelt csordultig a kínok és megaláztatások kelyhe, mert helyzete, öntudata és becsülete kívánta ezt tőle — ha ezt belátjuk, gondolkodásunk is egészségesebb és józanabb lesz. Ne bízzunk emberekben; hasztalan dolog a világ nagyjainak köpenyébe kapaszkodni. De kétségbeesésre sincsen ok, ha a világ nagyjai nem mosolyognak ránk; nem Eisenhower és nem Hruscsov adta nekünk az életet, nem ők mérték ki jogainkat és kötelességeinket ezen a földön, erőnket, munkakedvünket nem nekik köszönhetjük.

Tanultunk mi, tanultak mások is. Lehet, hogy a Nyugat nem tanult sokat. De a Szovjetunió bizonyára megtanult valamit. Azt, hogy rendszere nem tökéletes, hogy a zsarnokság nem örökérvényű és nem örökéletű. A fejlődés feltartóztatathatatlanság; meglazult a kommunista rendszer, s ebben nem kis szerepe volt a magyar forradalomnak.

És mitévők legyünk mi, akik távol élünk a hazától? Gondoskodnunk kell arról, hogy a magyar forradalom ne legyen és ne maradjon se „tabu”, se „űrügy”. Ne legyen tabu, kínos és éppen ezért tilos téma, amire ma már nem illik szót vesztetni; beszéljünk róla és éljünk vele, józanul és szenvedélyesen. Ne legyen a magyar forradalom másrészt űrügy sem üres szónoklatok tartására, bunkósbot intrikusok és szét-húzó kezében.

Nekünk, magyaroknak, a forradalom mult és jelen egyszerre. Mult, mert már négy év telt el azóta, mert percenként változik a nemzetközi helyzet, mult, melyet vizsgálunk, mult, melyből tanulunk kell. És jelen is, mert él bennünk, mert élünk vele, mert a forradalom valóságát nem ölheti ki belőlünk senki. Be kell látnunk, hogy 1956 ma már mult, ma már történelem, mert ha nem tesszük, legenda lesz belőle és magunk is kiköltözünk szép legendákkal együtt a jelenből a multba. De érezzük és tudjuk azt is, hogy 1956 nemcsak mult hanem jelen is, mert nem száradt ki, nem hervadt el bennünk, hanem élni fog örökké szívünkben.

Éjjeli és nappali imáinkban, magyar és külföldi közösségeinkben, néma és hangos beszédünkben így őrizzük tehát a magyar forradalmat!

Kibédi Varga Áron:

SZÉCHENYI

„Lenyesik szárnyaimat, lábaimon járok, levágják lábaimat, kezeimen fogok járni, s ha ezeket is kiszakítják, hasonló fogok mászni: csak használhassak!”

Zúgnak az egyhangú, magyarnak egyhangú nappalok és éjszakák
kijent gépek és kijent eszmék
zúg a tavasz és zúg az idegen törvény —
tekervényes tömeggyilkos polipeszmeék
között van-e még keskeny alagút?
Kopog a mult.

Kopog a mult.
Lassan felocsudva száguldó poklokból,
szennyes napjainkból, felnézünk
huszadik századba kopott,
szédülő szemekkel, fel az időbe: mult és jövő.
Megállunk Döbling előtt.

Kérdés-e a mult vagy kiáltás?
Kérdés-e a jövő vagy kiáltás?
„Lenyesik szárnyaimat, levágják lábaimat, kezeimet kiszakítják...”

Mire épít a magyar?

Akasztófák törött felkiáltójelek
az igazság letarolt mezején —
roppan a csigolya kattog a gépfegyver

Mire épít a magyar?

A halottakból felkel a megidézett árnyék
— Árnyék? Lángoszlop?
Nő a mult
„dicső”, — mert borzalmas
nő a jelen
„dicső”, — mert borzalmas
nő a jövő

Nem jósolni jöttem, nem búsmagyar-
kodni, nem díszmagyarkodni
„csak használhassak!”

Hosszú a gyász, hosszú
az alkotás ideje
és zúg a rombolás
nyesik, vágják, szakítják testemet —
de kellenek de élni fognak a szent építők:
Kopog a mult keres a jövő
bennünket keres.

1960. március,
Széchenyi halálának 100. évfordulójára.

Krisztus egyházának feladatai Európában

DR. W. A. VISSER 'T HOOFT

Mi ma Európa? Apró kontinens, mely a múltban fontos szerepet játszott a világtörténelemben, mert hitt a történelem jelentőségében. Egy olyan korban, melyben az emberiség nagy része szemében a történelem nem volt más, mint azonos események szüntelen ismétlése, Európa Palesztinából azon Istenben vetett hitét kapta, Akinek pontos tervei vannak a világgal. Ezzel a hittel, ahogy azt Pál apostol, Augustinus, Aquinói Tamás, Luther és Kálvin felfogták és magyarázták, Európa népei dinamikus hatalmat képeztek az emberiség fejlődésében s a gondolkodás, a művészet s az emberi élet szervezeteinek olyan kincseit teremtették meg, melyek az emberiség öröksége legdrágább elemeit képezik.

Igy történt aztán, hogy Európa a világ közepének kezdte magát érezni. Manapság viszont érzi, mily nehéz beleilleszkednie egy olyan új világba, mely nem tekint többé Európát a mindenség középpontjának. Elképedve hallja, miként kritizálják más földrészek őt magát azoknak az értékeknek a nevében, melyeket azok európai tanítóiktól vettek át: a szabadság, az igazság, a demokrácia nevében. Európának fel kell adnia azt a privilégizált helyet, melyre úgy hitte, joga van ebben a világban.

Azonban nem csupán ezek a külső tényezők idézik elő az európai ember belső bizonytalanságát. Ennek egyik főoka az, hogy a hit, mely Európát s az európai embert azzá tette, ami volt, életének nem a döntő szabályozója többé. A mi európai életünket jellemző eltévelyedtség és bizonytalanság érzésének egyik legmélyebb motívuma az, hogy hiányzik belőle a keresztyén hit egyensúlyozó ereje.

1. *Segítsünk kell egyházainkat, hogy lényegüknek és hivatásuknak mind jobban tudatában legyenek: mint egyházak, akik Isten tulajdonát képezik s azért küldettek el ebbe a világba, hogy megbékéltessék az embert mind Vele, mind felebarátjával.*

A keresztyének jórésze úgy tesz, mintha az egyház az övék volna és semmi köze nem lenne a világhoz. Ha nem változtatjuk meg gyökeresen az egyházi vallott ezen felfogásunkat és a vele szemben való magatartásunkat, jelentősége mindjobban csökkenni fog. Ezzel szemben azonban nagy jövő vár arra az egyházra, mely újra felfedezi a maga lényegét és küldetését: az egyház nem e világból való — hiszen tudja, hogy e világ nem ismeri meg a Krisztus királyságának titkát —, azonban behatol ebbe a világba, résztvesz életében, mert e titkot hirdetni és terjeszteni kell, hogy mindenki, az élet minden területén engedelmeskedjék a Királynak, Jézusnak.

2. *Egyházainkat fel kell szerelnünk, belső struktúrájukat meg kell reformálnunk, hogy alkalmassak legyenek a jelenlegi, teljesen elvilágiasodott világban ránk váró feladatokra.*

Egyházaink jelenleg olyanok mint a melegházak, melyek gondosan ápolják és konzerválják a keresztyén életet. Ennek a szervezeti formának megvolt az értelme egy keresztyén és stabilis társadalomban. Mindez azonban nem alkalmas azoknak a feladatoknak a betöltésére, melyek a mai egyházakra várnak egy a keresztyénségtől mind jobban és jobban elforduló társadalomban. Az egyházi élet külső formái nem szentek és érinthetetlenek. Ezeket a formákat hozzá kell illeszteni azokhoz a különleges feladatokhoz, melyeket Isten emberöltőről-emberöltőre rábíz az egyházra. Most fel kell tennünk magunknak a kérdést, milyen új és hajlékony életformákat kell kiépítenünk a magunk számára, hogy újra élő kapcsolatba kerüljünk azokkal, akik az egyházon kívül maradnak.

3. *Mind bennünket személyesen, mind gyülekezeteinket át kell hatnia annak a hitnek, mely az ökumenikus mozgalmat hajtja és élte.*

Ez a hit abban foglalható össze, hogy az Egyház lényegénél fogva Isten népe, melyet Ő szüntelen újra meg újra összegyűjt és egyesít Krisztusban. Ez a felfogás elsősorban az egyetemes egyházra néz, eltekint minden emberi kézzel csinált különbségtől, és ily módon a megosztott emberiség körében a megbékélés nagy hajtóerejévé válik.

4. *A különböző államformákban élő népek számára meg kell találnunk azt az utat, mely lehetővé teszi, hogy e népek együtt éljenek anélkül, hogy hideg vagy melegháborúban keressék problémáikra a megoldást.*

Európa meg van osztva politikailag, mert meg van osztva ideológiailag. Európának ez a két fele két teljesen különböző eszmei és értékvilágban él. Mi azonban hisszük, hogy Krisztus igazsága minden ember számára érvényes s egyben hisszük azt is, hogy ez az igazság minden ellentétet képes áthidalni. Vágyunk kell tehát az igazi, nyíltszívű beszélgetésre azokkal, akik elvetik Krisztust. Vágyunk kell egy szellemi küzdelemre, melyben bebizonyíthatjuk, hogy noha nem gondolhatunk kompromisszumra az igazság lényege tekint-

Evangelikusok és reformátusok

Politikai körülmények, a modern nemzetek kialakulása okozták a protestantizmus bizonyos elszigetelődését. Szinte azt mondhatnók: provinciális musba süllyedt. A protestantizmus különböző családjai valóban évszázadokon át nagy elszigeteltségben éltek. Hozzátehetjük ehhez persze, hogy minden nagy mozgalomnak megvan a fénykora, a lelkesedés korszaka, s utána a visszaesés és a skolasztika korszaka. A reformáció sem lehetett kivétel e szabály alól. A 17. században neki is megvoltak a maga skolasztikusai. A reformátorok epigonjai — akik között ugyan jónéhány tiszteletreméltó és kiváló teológust találunk — megmerevítették az előző századokban keletkezett ellentéteket. A reformáció különböző családjai közötti érintkezés elvesztette közvetlenségét.

A 18. század racionalizmusa sem volt képes arra, hogy a protestáns egyházakat az evangéliumi igazságban rejülő egység visszaállítására készítse. A 18. és 19. század különböző pietista megmozdulásai vitathatatlan hatalmuk és igaz keresztyéni tanúságtételre való törekvésük ellenére — ne felejtjük el, hogy ők adták vissza a protestantizmusnak missziós hivatását! — gyakran merev és sok tekintetben a reformációtól túlságosan eltávolodott teológiai alapokra helyezkedtek ahhoz, hogy megadhatták volna a protestantizmusnak azt az egységet, amelyet keresett.

A 20. század az egyház történetében az ökumenizmus korszakát jelenti. Az ezen alpból kiindult hullámnak sok más kihatása mellett az érdeme, hogy a protestantizmust, amelyet eddig nemzeti és felekezeti válaszfalak széttagoltak, együttműködésre tanította. A különböző protestáns egyházak újra felfedezték egymást! Ennek kettős következménye volt: egyrészt a különböző evangéliumi egyházak ráeszméltek arra, hogy hitvallási alapon együtt kell működniük s ez a felismert szükségesség vezetett a nagy felekezeti világszövetségek, a Lutheránus Világszövetség és a Presbiteriánus vagy Református Világszövetség megalapításához vagy új életre keltéséhez. Ezzel a protestantizmus nagy győzelmet aratott az elszigetelődés és a provinciálisizmus fölött. Másrészt pedig e Szövetségek ismételtén és világosan kinyilvánították azt az óhajukat, hogy nem kívánnak elszigetelődni, hanem céltudatosan közre akarnak működni az Egyházak Világtanácsa munkájában. A gyakorlat bizonyítja, hogy ígéretüket betartották. A lutheránusok és reformátusok az ökumenikus mozgalom

terében. Azon mester szolgálai vagyunk, Aki nem volt soha senki ellen sem, hanem életét adta mindenekért.

5. *Örömmel kell elfogadnunk Európa új szerepét a világban: az uralkodás helyett a szolgálattal szerepét.*

Nem az a legnagyobb veszély, hogy Európa a múlt dicsőségéről álmodozik szüntelen, hanem az a gondolat, hogy földrésztünk befejezte történeti világmisszióját. Aki így gondolkozik, tragikusan téved, mert a kis Európa még igen sokat adhat a rajta kívül levő világnak s a világnak erre szüksége is van. Minden elbukásunk ellenére Európa az a hely marad, ahol az emberi élet alapkérdéseire irányuló legmélyrehatóbb szellemi koncentráció végbement s amely mind a mai napig a kulturális és erkölcsi energia óriási tartalékaival rendelkezik. S felmerül az emberben a kérdés, vajjon a többi kontinens kritikus magatartása mögött nem rejlik-e az a reménység, hogy Európa a maga kincseinek még gazdagabb szétosztója lesz a jövőben, mint valaha is a múltban.

A fenti sorok Dr. W. Visser 't Hooft, az Egyházak Világtanácsa főtitkárának az ez év július 13-tól 23-ig Lausanne-ban tartott európai ökumenikus ifjúsági kongresszuson elhangzott megnyitó beszédének magyar fordítását adják.

kebelében értékes tapasztalatokra tettek szert. Az ortodox és anglikán egyházakkal, valamint a protestantizmus más ágazataival tárgyalásokat folytattak s ezek során felfedezték, hogy mily közel állanak egymáshoz. Ez ismételtén odavezetett, hogy azonos álláspontot foglaltak el. Fellelték hitük alapvető egységét mind a Szentírás kizárólagos tekintélyének elismerésében, mind abban, hogy tagadják a hagyományok törvényes hatalmát az apostoli utódlás kérdésében, a szentségek érvényességében és az Ige és a szentségek közötti viszonyban.

Ez a felfedezés nem lehetett hatás nélkül. Az evanstoni ökumenikus konferencia után 1955-ben az Egyházak Világtanácsa evangélikus és református teológusokból álló tanácsadó bizottságot hívott egybe, amely azóta csöndben dolgozik és gondosan átvizsgálja azokat a főbb nehézségeket, amelyek az evangélikusok és reformátusok között felmerültek.

Türelmes és becsületes munkájuk nem a kompromisszumos formulákat keresi (mivel az igazságot keresik, nem is lehet szó kompromisszumról), hanem a régi problémákra tér vissza és számításon kívül hagyva az újonnan keletkezett formulákat a Szentírás fényében vizsgálja felül azokat.

Ezt a kezdeményezést Németországban a Németországi Evangéliumi Egyház részéről egy másik kezdeményezés előzte meg. Ez az egyház 1947-ben teológiai bizottságot küldött ki az Úrvacsora problémájának tanulmányozására. Ez a bizottság 1957-ben adta be jelentését, amelyben a bizottság tagjai az úrvacsora lényegét tekintve egyező álláspontot foglaltak el. Az Evangéliumi Egyház Tanácsa 1958-ban ennek nyilvánosságra hozatalát engedélyezte.

Hollandiában is sok tekintetben hasonló megegyezésre jutottak evangélikusok és reformátusok.

Legújában, 1958 szeptemberében a latin országok egyházainak Chambon-sur-Lignonban tartott konferenciáján is igen szép felhívást adtak ki az egység megteremtésére.

Amint látjuk, az evangélikusok és a reformátusok közötti kapcsolatok kérdése napirendre került. Ezt a kérdést nemcsak a sok testvéri együttműködés érlelte meg, mely a két egyház között a misszió és az evangelizáció területén valósult meg, hanem az a tény is, hogy az evangélikus és református teológusok, amióta leküzdötték a liberalizmus válságát, párhuzamos utakon haladnak. ROGER MEHL

Vér Zoltán:

Sóhaj (1960)

vers, ó szívemnek
ó vers, te lelkemnek
gyermek

mély fájdalomnak
keserűségeknek
elvezetője

sok nagy csapásban
jajduló bánatban
vigasztalom

áldalak tégedet
áldjad te is hívedet
mindörökké

Makkai Adám:

Madách olvasása közben

Léleklátók hajnali ocsudása
A napra gyűlt éj árnyai nyomán:
Csalódás ült ki Adám homlokán
S megszűnt a szellemek riogatósa.

Éva, az ember mítoszbeli társa,
Csak ült mellette bágyadt-ostobán,
Míg először csak egy riadt „talán”
Buggyant az emberből a síri tájra.

Majd vérvádós, fellobbanó harag
Villant szemében: „Ártó Fényalak!
Meggyilkollak! Magamban tönkrezúzlak!”

S már ugrott volna, ám a roppant
Tervnek
Kereke mozdult, — Évában a gyermek —
S mosolyra gyűlt arca a Szörnyű Őrnak.
Maine, 1957.

Makkai Adám:

Nem Ember Ellen...

Nem ember ellen van minékünk harcunk,
De ártó angyalok hatalma ellen,
S az önmagába hullt szájrétű jellem
Bohócaként torzsa-vonaglik arcunk.

Káprázatunk hamis tudásba kerget
S mi elhisszük: sietve kell ma falunk —
„Nagy kincs a hús! Zabálj, míg áll az
alkunk!”
És bérünk csont, elárulván a lelket.

Ó álnok értelem, kétarcú bálvány,
Te üdvre szánt, poklot hozó találmány,
Te elvetélt szép tervek édesatyja!

Halotti fényed lámpánkba szelidül
Kísértő fényét hasznosnak mutatja
S körötte bódult lepke-lelkünk szédül...

(Pál levele az Efézusbeliekhez,
6. rész 12. vers)

Budapest, 1956.

Lőrincz Pál:

HÁBORÚ

A kölyök a kátrányleheletű, dárdahegyes gyárkerítés mögül bukkant elő. Lassan, gyanakvón lépegetett, kezét ökölbe zárta, de el is rejtette rongyos rövidnadrágjának zsebébe. A gyalogösvény végéig poroszkált, s a meredek, homokos part búbján állott meg. Először a háta mögé nézett, azután meg előre, a tengerre. Háta mögött óriási, feketére pácolódott rak-tárok, kurtafüstös, száraz kémények, ziháló kazánok nyelték a délutáni nap fénytelen melegét. Ember nem mutatkozott.

Előtte az olajfoltos tenger. A tengert hajók hasították, sokszínű zászlók lobogó vezérlate alatt. Petyhüdt szél mozgatta a zászlókat, s a szélre bízta magát egy szürketollas, horgas-csőrű kormorán is. Ebbe akadtak bele szemé-nek horgai. Pecsénye lehetne belőle, ha húsa puhább lenne. Így inkább a halakat kémlelte, s ha tehetne volna, kifigyelte volna őket a víz-ből. Ide-oda csobbant a tekintete, mint azok az ugrálós halak, amelyek most, úgy látszik, a mélyben bújtatják ezüstös pikkelyeiket.

Megnyalta szája szélét. Az már sós volt. Leült a homokba és a zseibeiben kezdett kotorászni. A horgot hamar meglelte. A madzag is előke-rült, igaz, a másik zsebből.

A tengert s a szárazt elválasztó homoksáv senki-földjére ekkor tippent le egy kövér, szuty-kostollú veréb. Balra billent, meg jobbra bil-lent, rázogatta fejét, bele-bele csiripelt a hul-lámverte csöndbe, — éppen úgy tett, mintha egy fontos személyiség lenne. Azután meg a sárga homokban fürdőgetett, miközben a ho-roggal bajlódó gyereket szemezte. Pedig azon nem volt sok látnivaló. Kevés ringy-rongy, maszat, szalmaszín haj, bütykös, feketére asza-lódott meztéláll, meg itt-ott szeplők. Verébnek is beillenek, ha nem lenne olyan sovány.

A fiú is felfigyelt a verébre, nézte, s szájában összefutott a nyál. Óvatosan földre ejtette a horgot, s kezét ravasz lassúsággal csempészte a háta mögé. Szemével tartotta a verebet.

Mint vedlő kígyóról a bőr, úgy jött le róla a rongyos kabát. A vállán akadozott, a bélésben megreccsent néhány szakadó cérnaszál. Ma-gában káromkodott. Végre lecsúszott a síkos bélés a kicsire zsugorodó vállakról s a karok korlátján leszánkázott egészen a csuklóig.

A veréb megneszelt valamit, mert most nem mozdult, csak figyelmesen nézte őt. A kölyök megfagyott, pillantása önkéntelenül a tengerre rebent. A tengeren a hullámokkal emelkedő-süllyedő olajfoltok óriási torz-tükrei. Vissza-kapta szemét a verébre. Maradj itt! Maradj itt... Mintha bilincsből húzta volna ki kezét. Megmarkolta a kabát gallérját, s húzni kezdte a térde felé. Megint elengedte a verebet, me-gint a tengert nézte, a kalózkodó sűrályokat, a láthatár végtelenre nyújtott vonalát. Kabátja lassan öldökölte a centimétereket s aztán egy-szerre csak a verébre röpített. Ő maga utána esett, hassal a kavicsos homokra. Nem vétette el! Rémegett a gyönyörtől. A földhöz szorította magát, szorította kabátját. Lapos kő tüzelt agyéka alatt. Szája kettéreped, nyála kibugy-gyant fogai közül, állára folyt s tovább, le mez-telen nyakára.

Madarát bekerítette vasszárnyú kabátjával. Homok, kavics is keveredett a csapdába, de mit bánta! Gömbölyűre zárogatta, olyan volt már, mint egy nagy puffadtfejű gomba. Hir-telen felegyenesedett. Lába azonban megcsú-szott az omló homokon, elvesztette egyen-súlyát és beleesett a tengerbe. A korbácsos víz rávert arcára, szájába csapódott. A kabátot

nem engedte el. Görcsösen szorongatta mind-két kezével, a veréb mégis kiszabadult egy vizütötte résen. Irtózatos dühvel csapott utána. Egyszer, kétszer, ötször. A madár a víz alá sodródott s teljesen elázva bukkant újra elő. Vízet is nyelhetett, élete csőre hegyén bugy-borékölt.

A kölyök is sok vizet nyelt, fél kézzel az ég-ben kapálózott. Azott kabátját nem engedte, az meg húzta őt lefelé. Két méterre a part. Közte és a part közt a kimúlt veréb. Arrafelé fürta magát. Odaérve fogai közé vette a toll-csomót, úgy vergődött tovább.

Kúszva küzdötte fel testét a homokos part tetejéig. Mögötte lassan jobbra-balra kanya-rogva csorgott vissza a rongyaiból kinyomódó tengervíz. Nem látott el a gyárkerítésig, szeme előtt homályos volt minden. Rettenetes lég-szuronyok döfködték tüdejét.

Sokáig tartott, míg összeszedte magát. Földre köpte a döglött verebet és felült. Majd lassan, nagyon lassan pörére vetkezett. Rongyait ki-teregette maga köré a homokra. A veréb szár-nyát szétfeszítette, kisímitotta, úgy tette a tarka-barka holmik mellé, száradni.

Dömötör Ilona versei:

Jovel, Szentlélek

Mint keret kép nélkül,
Cserép virág nélkül,
Olyan üres minden munkánk,
Ha nem Redd épül.

Nagyratórekrésünk,
Nekifeszülésünk
Összecsuklik, ha az erőt
Nem Te adod nekünk.

Lelkünk meg nem békül,
Éltünk meg nem szépül,
Építésünk összeomlik
Segedelmed nélkül.

Ahová mi lépünk,
Amihez mi érünk,
Elsorvad ott minden élet,
Ha Te nem jársz velünk.

Lelkünk közepébe,
Éltünk lényegébe
Újjászülő akaratom
Ívódjék be végre.

Haszontalan harcok,
Csüggesztő kudarcok
Tűnjenek el s tündököljék
Rajtunk Istenarcod.

★

Malomban

Az élet örök malma
Születlen zakatol,
Tépi idegeinket,
Acélos izmainkat,
Mint a magot a malom.

Veszendők, nem kár értük,
Ami földből való,
Eméssze meg az élet,
Próbák és szenvedések
Kövén, hisz az a jó,

Mikor a külső ember
Romolva leborul
S a belső újulását
A lélek gyógyulását
Esengi balzsamul.

További hozzászólások körkérdésünkhöz

Emberi jogok

Azt hiszem, általában az egész világon a gonosz túlsúlyban van... s hogy az erkölcs mindenütt nagyon meglazult. És ezt egyrészt elősegítik a marxista, csupán anyagi alapokra építő, lélekromboló aknamunkák, másrészt az ezeket felhasználó lelkiismeretlen üzér-kalmárok aljas érzelmi spekulációi...

Szerintem a vallásnak állandóan igazodnia kellene a társadalmi mozgalmak igazságaihoz. Sőt: a minden embernek kijáró jog megkövetelése legfőbb célkitűzése kell, hogy legyen mindenrendű papnak. Csak így tehet isteni rendeltetésének eleget! S amíg nem így tesznek, csak félmunkát végeznek, s éppen ezért egyre inkább talajt vesztenek...

Jómagam azért ábrándultam ki a vallásokból, mert egyikben sem találtam meg azt, amit legszentebbnek tartanék tanítani: halálos bűn, ha embertársadat kihasználod!... Ezt sehol sem leltem. Nem! nem a hinni-akarók száma fogyatkozott meg a világon, hanem a kiábrándító papoké növekedett!

Uruguay. ifj. SZILÁGYI FERENC

Idejét multa-e a kereszténység?

Az alábbiakban a Jöjjetek által felvetett — e tárgykörhöz tartozó — kérdésekre szeretnék felelni. Ez egyben válasz Karlheinz Deschnernek is, abbéli kérdésére: „Was halten Sie vom Christentum?” Idevonatkozóan áljanak a következők:

Abban valamennyi kérdező s valamennyi válasz megegyezik, hogy a kereszténységet krízisben levőként kezeli. Hogy azonban a mai helyzetnek pontos és helytálló képét tudjuk megrajzolni, ahhoz a kérdést kétfelé kell osztanunk s arra kell felelnünk, krízisben van-e maga a tan, Jézus fenséges tanítása is, vagy csupán az emberek hite gyengült meg s hagyott alább?

Az elsöre vonatkozólag a leghatározottabb „nem”-mel felelhetünk. Jézus isteni tanítása a maga tisztaságában és fenségében úgy áll, ahogyan kétezer évvel ezelőtt a Megváltó ajkairól elhangzott. Hogy ez mennyire így van, annak legbeszédesebb bizonyossága az összes keresztény felekezetek számára azonos „Credo”, amelyhez eddig egyetlen úgynevezett hitújító sem merésztelt hozzányúlni. Természetesen a kaotikus állapot, amelyben különösen a protestáns alakulatok az Amerikai Egyesült Államokban, de a világ más részeiben is vannak, levröleg és elszomorítólag hat minden jó keresztényre, felekezeti különbség nélkül. Dehát ez az állapot senkit sem lephet meg; természetes következmény ez: a pásztor nélküli nyáj szétszéled. Krisztus egyházát nem százak, hanem csak egy ember vezetheti, aminthogy Ő csakis egyre bízza anyaszentegyházát. Tekintély, céltudatos központi vezetés nélkül nem létezhet egyház; ahol bárki tetszése szerint magyarázhatja a bibliát, ott ahány az ember, annyi a hitújító. Mindebből azonban az egész kereszténységre vonatkozólag korántsem lehet következtetéseket levonni. Elvégre 400.000.000 katolikus egységes vezetés alatt, zárt tömbben, mint ércfal áll a világ minden részében. S a tan, Jézus fenséges, örökérvényű tana, évezredek tisztaságában és fényében ragyog és fog is ragyogni „a világ végezetéig”. Mert ennek a

tannak a többszáz „felekezet” körül zajló vásári lármához, az egyéni érdekek, hiúságok, „business”-ek tülekedéséhez semmi köze sincsen; halálosan messze esnek ezek Jézus tanától és intencióitól. A tant tehát ne féltsse senki; „a pokol kapui se fogják rajta erőt venni”.

Vizsgáljuk meg már most a második kérdést: dekadens-e csakugyan napjainkban a kereszténység s mit ér a modern ember keresztény hite? A válasz e kérdésre semmi esetre sem lehet az, amit egy Karlheinz Deschner várna tőlünk, aki aligha állította fel körkérdését azon szándékkal, hogy vele a kereszténység megbecsülését és tekintélyét növelje. Mert ha igaz is az, amit a „Jöjjetek” ír, hogy a kereszténység manapság már nemcsak Németországban, de az egész úgynevezett keresztény Európában nem a természetesen adott, megkérdőjelezhetetlen életforma: ebből mégsem lehet a kereszténység alkonyára következtetni. Való tény az, hogy milliók vannak, akik csak papíron keresztények, illetve rossz keresztények, hiszen ilyen keresztény — katolikus — volt szinte iskolapéldaként maga Hitler is. De ezen körülménnyel szemben ugyancsak milliókra megy a mélységesen hívő keresztények száma, közöttük igen sok olyanoké is, akik az élet-szentség és erkölcs legmagasabb csúcsairól néznek le a kor szörnyűségeire. Ezen utóbbiakról Karlheinz Deschner és társai éppúgy nem tudnak s nem is tudhatnak fogalmat alkotni, mint ahogy nem tudnak a vakonszületettek beszélni a színekről. Foglalkozva az egyes hozzászólók „véleményével”, kuriózumként csupán kettőt említek meg. Egyik az ismert, ócska és általzó rabulisztika az egy és ugyanazon Istent szolgáló, de két ellenséges fronton tevékenykedő tábori lelkészekről. Mindenki tudja, aki valaha is fronton volt, hogy a hivatásukat teljesítő hősök — mert azok! — nem fegyvereket áldanak meg, nem a gyilkolást propagálják, magasztalják. Hanem halálbamenőket részesítenek lelki vigaszban, erősítésben; miután a körülményeken, a háború szomorú tényén változtatni nem tudnak. Így tevékenykedett a spanyol polgárháborúban egy fiatal jézustársaságbeli atya, aki önként jelentkezett tábori lelkészi szolgálatra. És hősi halált halt vörösök golyójától találva, amikor egy súlyosan sebesült vörös katonának adta az utolsó lelki vigaszt. A másik ilyen „vélemény” az ateista Arno Schmidté, aki kultúraellenes tényezőnek látja Európában a kereszténységet; jól értsük meg: XII. Pius pápa, Prohászka Ottokár és Ravasz László kereszténységét! És kifogásolja s jogaiba ütköztet, erkölcsi érzékét sértőnek tartja a harangszót! Hát erre az úgynevezett „véleményre”, mely Hruscsov elvtárs kirohanásaira emlékeztet, nem lehet válasz. Bolondgombák ezek, alacsony-színvonalú nyelvöltögetések; nem ütük meg a mértéket, hogy velük szemben vitába szálljunk.

Mindezek felett elgondolkodva nem fogjuk túlzásnak minősíteni az állítást, hogy kereszténynek lenni ma sokkal nehezebb, mint volt bármikor előbb. A mai életviszonyok ezt sokkal nehezebbé teszik, mint egykoron: nem kell Nero cirkuszába elmennünk, nem szükségesek oroszlánok ahhoz, hogy a mindenképpen hinni akaró számára a hit küzdelmes legyen. Aki a mai idők forgatagában is hisz, mert hinni akar, az öntudatosabban, meggyőző désebben hisz a reneszansz-kor vagy az inkvizíciós idők keresztényénél. Mert hitét nem kényszer, nem terror, de saját belső lelki óhaja irányítja, Galilei ideje elmúlt, s ma tudjuk, hogy „eppur si muove”! Éppen ezért téves a jelenkor keresztényének hitét alábecsülni; sokkal becsesebb Isten előtt a letűnt évszázadok — inkább alakiságokon, mint a lényegesen csüngő — kereszténységénél. Nagyobb a töprengő, vívódó modern ember érdeme, aki ágaskodó értelmét a

természetfölötti hitágazatok előtti arcraborúlásra kényszeríti, az egykori vakbuzgóságnál. Hogy ez mennyire így van, azt legekleatásabban éppen Einstein esete bizonyítja; mennyi lelki vívódáson, gyöttrődésen kellett keresztülmennie, amíg eljutott odáig, hogy a Legyőzhetetlen előtt térdreaset!

Mindezeket összefoglalva megállapíthatjuk tehát, hogy a kereszténység nem idejétmúlt, nincsen válságban s az egész eszmecsere, melyet Deschner elindított — a kereszténység vélt, de ténylegesen fenn nem forgó válságára lévén alapítva — teljesen hamis síkon mozog, irreális. Az, ami tényleg válságban van — letagadhatatlanul, hiszen benneélünk — nem a kereszténység, hanem az úgynevezett „nyugati kultúra”, amellyel a kereszténység az emberi haladás útján évszázadokon, sőt — mondhatjuk — másfél évezreden át együttmenetelt, de vele korántsem azonos. Ez a kultúra, a „nyugati kultúra”, amelyről Oswald Spengler „Untergang des Abendlandes” c. híres művében írt, ma tényleg veszedelemben van; de kardinális tévedés e kultúra hanyatlásának betegségi tüneteit az egyetemes kereszténység, a keresztény eszme terhére írni. Nehogy tévedés legyen, tisztázunk itt egyes alapfogalmakat. A nyugati kultúra, melyet bátran mondhatunk a fehér ember kultúrájának, sőt európai kultúrájának is, valamikor a közvetlenül Krisztus Urunk születését megelőző időkben kezdte bontogatni szárnyait. Voltaképpen a klasszikus görög filozófián alapuló metafizikai gondolkodáson és a római jogrendszeren épült fel s erkölcsi tartalmát Jézus tanításától nyerte: így és csakis így fejlődhetett a kivénhedett és erkölcsétvesztett hellén-római kultúra tovább.

Kultúra alatt az emberi haladás egy-egy korszakát értjük, mely a küzdő ember és környezetének kölcsönhatásából származik. E haladás anyagi és szellemi téren megy végbe, de csak akkor jelent az emberiségre üdvösvény ható haladást, ha az anyagi és szellemi vonatkozásban elért előmenetel között egyensúly áll fenn s etikai alapokon nyugszik, vagyis: ha a haladást erkölcsi szempontok, eszmék irányítják. A nyugati kultúrának ez a szükséges egyensúlya másfél évezreden át hibátlanul megvolt s a keresztény szellem, amely áthatotta, a kultúra birtokosának, a fehér fajnak oly óriási szupremáciáját hozta magával, amilyent megelőzőleg egyetlen kultúra sem tudott elérni. A XV. század végén ez az egyensúly kezdett eltolódni, lassan, de állandóan és fokozatosan. Amerika felfedezése, a csillagászatban — Tycho Brahe és Kepler fellépése után — a geocentrikus rendszer megdőlte s a vegytan és fizikában elért eredmények anyagi téren oly óriási lendülettel vitték az embert előre, hogy a megriadt emberi lélek azt szellemi téren kiegyensúlyozni nem tudta. A XVII. század lepergése után megindult az u.n. „laicizmus”, azaz „elviágiásodás” folyamata; a tulajdonképpen és egyetlen filozófiai bázis: az istenhit helyébe hamis, új filozófiai tételek kerültek; különvált a filozófia és a teológia — Isten helyébe, mindennek központjaként, az anyagi téren megtett haladástól megrészegett ember önmagát helyezte. És ma, az anyagevlvőség korszakában ott tartunk, hogy már emberek individualitás sincs; csak anyag vagyunk, mely bizonyos fizikai és vegytani törvényszerűségeknek hódol s a halál pillanatában mindent befejezett. Nincs Isten, nincs túlvilág, nincsen folytatás; tehát földi pályafutásunk végén csak annyit érünk, amennyivel — műtrágyaként — egy kelkáposzta felneveléséhez tudunk hozzájárulni.

Szörnyűsége perspektíva ez, s nem lehet csodálkozni azon, hogy a társadalom, amely ebben az eszmevilágban él, elkorhadt egészen a csontja velejéig. A fehér emberi kultúrája válságba került; hatalmas összeomlásának éppen napjainkban vagyunk szomorú tanúi. Valóságos zuhanás az, ami szemünk láttára végbemegy és hogy meg tudja-e hosszabbítani létét, az attól

(folytatás a 6. oldalon)

A Nagy Fejedelem emléke

Október 31-e, a Reformáció ünnepe közeledvén, Bethlen Gábor erdélyi fejedelem ragyogó emlékét idézzük. Bölcs uralkodása alatt megélt Erdély az állami öntudatra ébredés politikai momentumát, teljes függetlenségét, a reformáció eszméjének szabad szárnyalását, a magyar protestantizmus kiteljesedését.

A Nagy Fejedelem valójában „a vallás fegyverben járó hőse” volt. Bár korai árvasága miatt alig iskoláztatták, ő lett első megvalósítója — magyar földön — a modern közgazdasági rendszernek; előre megállapított, jólátgondolt tervek alapján hozta rendbe a XVI. század nádszállként ingadozó, zavaros politikája következtében tönkrement országot. Erős jelleme, bámulatos akaratereje, rátermettsége révén sikerült az immár önálló Erdélyt egyenrangúvá tennie az anyaországgal és az európai hatalmakkal.

Ósei Békés-megyei birtokos nemesek voltak. Apja székely lányt vett feleségül, s Erdélybe költözött. Az ifjú Bethlen apródoskodott Bocskay udvaránál, majd a török birodalomba vetődött, ahol hamarosan felismerték tehetségét, tekintélyt és barátokat szerzett magának. Hazájába visszatérve Báthory Gábor, a Zsigmond halálával megüresedett trón várományosa mellé állt, de rövidesen kitűnt, hogy a könnyelmű, erkölcstelen ember alkalmatlan uralkodásra. Erdélyország léte veszélyben forgott. Az 1613-ban összejött országgyűlés fejedelemmé választotta Bethlent. A török birodalom urai annyira bíztak benne, hogy kivonták megszálló csapatáikat a meggyötört, kifosztott, kopárrá tett szomorú országból.

Bethlen hatalmas energiával látott az újjáépítéshez, a tönkrement birtokok, ledőlő várak, kiégett családi otthonok helyrehozásához. Vetőmagvat szerzett, állatállományt vásárolt, boltokat nyitott, iparágakat vett kezelsébe, védővámokat vezetett be, kereskedett a külfölddel, eltörölte a nehézkes, elavult céhrendszert. Merkantilista céljai eléréséhez külországi mestereket, iparosokat, bányászokat, kalmárokat telepített az üldözés és nyomor következtében megrikult lakosság soraiba. Pénzügyi sikerei nemsokára lehetővé tették állandó zsoldos hadsereg felállítását. Gyulafehérváron akadémiát és főiskolát alapított, kiváló tanerőkkel. Erdély ekkor már erős hatalomként illeszkedett az európai államrendbe, gazdagsága, tekintélye sem maradt el az akkori barokk uralkodók mögött, fényes udvartartását nemes bútorral, brokáttal, ezüsttel, kristállyal rendezte be, olasz daltékosok, spanyol gitárosok, német orgonisták seregét vonta környezetébe. Igazságossága, emberisége, államférfiúi bölcsesége népszerűséget és szeretetet váltott ki ragaszkodó népéből.

A magyar Habsburg-királyság, a bécsi udvar súlyos erőfeszítésekkel igyekezett ellensúlyozni szereplését: ellenreformációval, dús privilégiumok és még dúsabb büntetések osztogatásával, a Szent Korona birtoklásának előtérbe hozásával. Bethlen uralmának elsöprése és a katolicizmus megerősítése céljából nagymértékben segítette Homonnai György trónkövetelő katonai akcióját, betörését Erdély területére, amely mégis kudarcra végződött.

Bethlen Gábor életműve nagy értékű volt. Személyében nyilvánult meg először a sajátos „erdélyi gondolkodásmód”, a magyar lélek egyik legértékesebb kifejezési formája.

Mi, református magyarok, különleges tisztelettel emlékezünk a Nagy Fejedelem évszázadokon átsugárzó, feledhetetlen érdemeire.

SÓS ERZSÉBET

Könyvszemle | Pilinszky János, Harmadnapon

(Budapest, Szépirodalmi, 1959)

Néha hallani azt a megjegyzést, hogy a magyar irodalomból hiányzik a metafizika. Az angol, a német író gyakran viaskodik a lét és a nemlét örök problémáival, nem egyszer kínózzák őt a világmindenségnek a tapasztalati tényeket meghaladó titkai. Blake, Novalis, vagy a modern irracionizmus nagy szószólói nem Magyarországon születtek, Arany Jánost, Móricz Zsigmondot és a legtöbb írónkat és költőnket pedig nem vallásos vagy filozófiai gondolatviláguk gazdagsága vagy mélysége miatt olvassuk és szeretjük, hanem azért, mert a magyar valóságot idézik fel és mutatják meg. Hogy az ilyen általánosításnak van-e értelme vagy sem, azt nehéz lenne eldönteni; kétségtelen azonban, hogy kivételek mindig voltak és vannak, hogy a konkrét, érzékelhető világ nem minden magyar író ihletének egyedüli forrása. Ilyen kivétel a mai magyar költészetben Weöres Sándor és Pilinszky János; ezen a ponton megjegyezzük különben más-más úton járó, egymástól erősen eltérő költészetük.

Pilinszky János 1921-ben született, ahhoz a korosztályhoz tartozik tehát, mellyel a legmostohábban bánt a sors és a szerencsétlen magyar történelem. Mikor felkészült az életre és a porondra léphetett volna, előbb a háború, majd a kommunista uralomátvitel megtépázta, összetörte és részben véglegesen, részben hosszú évekig elnémította ezt a nemzedéket. Derékba törték, sem az előző évfolyamok konok kitartása, életbölcsesége, sem a fiatalabbak forradalmi heve nem lehetett meg benne. Ifjúságának legnagyobb élménye a borzalom és a pusztulás volt.

Pilinszky egyike legsötétebb költőinknek. Széttel tekint a pusztulás mezején, az üres világban, s a magány — nem az emberek hiánya, hanem

a teljes, abszolút magány, — felszívódik testébe, csontjaiba. Egyedül van verseiben, és mivel hiányoznak belőlük az emberek, végül már-már maga is hiányzik, kiürül a vers és kiszakad az emberek világából, az üresség igézete lesz.

Fogad között fakó panasz,
magányosság vacog,
lakatlan partokat kutatsz,
üres minden tagod,
lezárt vagy, mint a kárhozat,
a homlokod mögött
csak póre sikoltás maradt
vigasznak, semmi több!

Magányos, száműzött költő az üres, „kihűlt” világban, — csak a félelem és a halál emlékeztetnek az életre. Minden hiú díszletet, felesleges színt kiírtott verseiből Pilinszky, meztelen szavakat ró az örök magányba (az az érzésem, hogy keveset ír és megharcol minden egyes szóért). Ilymódon megteremt egy tökéletes metafizikai klímát, a végső titkokat kereső ember igazi klímáját, mely arra vár, hogy betöltsék. És az olvasónak néha az az érzése, hogy erre vár Pilinszky is; mert „komor, sötét mennyország”-ról és „késő kegyelem”-ről beszél ugyan, de fel-feltör belőle a panasz és a második személynél perel valakivel, akiről az olvasó azt hiszi — és talán nem jogtalanul —, hogy Isten.

Keves költőnk van, aki ilyen szigorral és fegyelemmel építi verseit; Pilinszkynek sikerült köznapi nyelven alig érzékelhető mondanivalójához új, egyéni stílust találnia. Lehet, hogy költészete nehéz, sötét, egyoldalú, de biztos, hogy a „Harmadnapon” az utóbbi évek egyik legnagyobb irodalmi eseménye, és hogy Pilinszky János, a modern metafizikai félelmek és titkok költője, rendkívüli és teljesen új jelenség a magyar költészetben.

K. V. Á.

Nyugateurópai Magyar Református Lelkigondozói Szolgálat

A Nyugateurópában élő magyar reformátusok központi szervezete, a Nyugateurópai Magyar Református Lelkigondozói Szolgálat Központi Tanácsa szeptember 6-tól 8-ig tartotta gyűlését Utrechtben, Hollandiában.

A Tanács meghallgatta a különböző európai országokban folyó lelkigondozói munkáról betérjelt jelentéseket. E jelentésekből kitűnt, hogy minden egyes országban más és más szervezeti formában ugyan, de tevékeny református lelkigondozói munka folyik. Minden országban mások a megoldandó kérdések, de mindenütt ugyanaz az Ige hirdettetik magyaroknak, akik ugyan különböző anyagi és szociális körülmények között élnek, de akik mindenütt magyarok, mindenütt emberek, akik számára az evangéliumot hirdetni kötelességünk és fel nem adható küldetésünk.

A Központi Tanács figyelmet szentelt a szervezeti kérdéseknek. Különösen rámutatott arra, hogy — a presbiteri elvnek megfelelően — a lelkigondozói munka felelősségét mindenütt egy szervezetnek — presbiteriumnak, vagy egy hasonló funkciót betöltő organizációnak — kell

Káldy Zoltán evangélikus püspök kijelentette, hogy a Magyar Evangélikus Egyház soha sem igyekezett teológiai alapot adni a marxista ideológiának. Egyben hangsúlyozta, hogy a Magyar Evangélikus Egyház őszinte és szoros kapcsolatokat kíván fenntartani az Egyházak Világtanácsával és az Evangélikus Világszövetséggel.

Marcel Pradervand, a Református Világszövetség főtitkára az elmúlt hónapokban

hordoznia. A lelkigondozás munkája nem egy vagy egynéhány lelkész munkája, hanem a gyülekezeté, s azon belül minden egyes egyháztágé. Jó volt hallani, hogy a lelkigondozás munkájába szinte minden országban mind több és több nem-lelkézi foglalkozású személy is bekapcsolódik, az egyetemes papság gondolatának megfelelően.

A Tanács elhatározta továbbá, hogy amint a lehetőségek megengedik, saját lapot fog indítani, hogy avval elérje azokat a magyar reformátusokat is, akik, az egyes központoktól távol élvén, ritkábban juthatnak kapcsolatba a lelkigondozói munkásokkal. A jövőben kiadandó lap címe „Eklézsia” lesz. Ez a szó már maga is kifejezi azt az egységet, amely a magyar reformátusokat országhatárokon túl is összeköti.

A következő három évi időtartamra a Tanács lelkézi elnökeül Varga Sándor angliai lelkipáztort, világi elnökeül Csűrös László angliai főgondnokot, főtitkárul pedig Tüski István hollandiai lelkipáztort választotta meg.

meglátogatta a lengyel és magyar református egyházat. Visszatérte után kijelentette, hogy a Magyarországi Református Egyház nagy súlyt fektet a világ többi református egyházaival való kapcsolatokra.

Beng Jensen Alapot létesítettek németországi magyarok a dán diplomata emlékének megörökítésére és a magyar nép szabadsága ügyének szolgálatára. Címe: Köln-Gartenstadt Nord, Meerfeldstrasse 5.

Bécsi Jegyzetek

Egy bogaras ember.

Berey Ákos „új” menekült hegedűművésznek, Európa egyik legpatinásabb zeneintézete, a bécsi konzervatórium tanárának németnyelvű előadásából ismertük meg a „bogarás” embert.

Giovanni Tarisio-nak hívták, valamikor a XVIII. sz. végén született, nyilván a legalacsonyabb sorsban, mert iskolába se járt és élete végéig analfabéta maradt. Az eszelősek megszálottságával és hihetetlen szimatával vetette magát a híres mesterhegedűk után. Senki sem gondolta volna Milánóban a szegényes, nyomorult padlásszoba lakójáról, hogy külföldön, elegáns öltözékekben forogva, a legnagyobb hangszerkereskedők és gyűjtők fordulnak feléje szinte babonás tisztelettel. Kezdetben rongyos, vándor lombard asztalosként járta az olasz vidéket, értéktelen kacatnak tűnő öreg hegedűket kért alkalmi szekrényjavításai, széklábfaragásai fizetségéül, majd később már pusztá látásra is fölismerve, kinek és melyik évjáratból származó hegedűjét hozza elébe a jószerecsse, külföldre járt kereskedni — s amikor holtan, megmeredve, halálában is két hegedűt szorongatva rátaláltak koszos odujában, akkor sem sejtették, hogy a falakon, a keresztül-kasul kifeszített drótokon, a különböző sarkokban és a padlón erre-arra a világ legnagyobb gyűjteménye, 144 mesterhegedű várja a zenetörténetbe való bekerülését, nem beszélve a titokban vásárolt vidéki tanyáján lévő két Stradivari, két Guadagnini, egy Guarnieri és egy Carlo Bergonzi hegedűkről, amelyeket a legfösvényebb zsupori szenvedélyével tartogatott magának, egyedül csak sajátmagának.

Egy párizsi kereskedő kutatta fel és vásárolta meg a hagyatékot a mitem sejtő jámbor örökösöktől, többmilliót haszonra téve szert ez egyedülálló üzleten. Vuillaume-nak hívták. Ez már kevésbé volt bogaras...

Nem tehetek róla, Tarisio története valami-féle alázatra int. Vagy legalábbis több méltányosságra azokkal szemben, akiket esetleg nem értenék meg.

Töprengés

Javulnak-e minőségükben az emberek? Lehet-e hinni benne? Olykor félek, nem nagyon lehet. Igaz, hogy egyre több a művelt koponya — az emberek létszáma is növekszik, hatványozódik, ne feledjük! —, de ugyanakkor fizikumukban s részint ebből eredően jellemükben épp a szellemi elit tagjai a legbetegesebbek. Még jó, hogy a nagy tömeg mindig durva marad, bármit is csinálnak vele. Még jó... Mert ha ez a durvaság elenyészne, csiszolt finomságnak adná át a helyét — akkor már nem is lenne a kultúra az, ami, és a civilizáció az, ami: már rég lerohanták volna valahonnan Keletről a barbár, friss, műveletlen népek, rabolva, erőszakoskodva, új „rend”-et építve — amiről párszáz év múlva legtöbbször kiderül, hogy tényleg Rend lett belőle, feltéve ha elég ideje volt hozzá.

Vagyis, a történész szemével: minden hasznos, minden úgy jó, ahogy van. Hódítás, kizsákmányolás, megtelepedés, kultúra átvétele, satnyulás, rothadás, új hódítók... Ha véletlenül Ember is a történész, akkor esetleg sajnálja is az egyedét, amelyiket értékebb látszata ellenére megerőszakolnak vagy elpusztítottak. Sajnálja mindaddig, amíg eszébe nem jut, hogy talán őra is ez vár.

Attól kezdve életösztonné válik méltányossága. És akkor mit kíván? Esetleg azt, hogy minél tovább és mind nagyobb tömegben le-

gyenek durvák, féktelenek azok, akikkel egy szabadon választott társadalmi rendszerben él?

Ha még ezt se, akkor igazán kevés benne az életöszton. Vagy az idealizmus túl sok. Ami végeredményben majdnem mindig egyremegy...

Ime a példa, hová visz az ész, ha csak rá támaszkodunk! Az ész, a korlátolt — ki a korlátok közül, ki a szabadba, az emberiségbe, a reménybe, az érzések világába!

Semmije sincs annak, akinek hite nincs.

Emigráció

Villamossal a Reichsbrückén, be a város felé. Egyszerre valami nagyon ismerős: lent egy hajó áll a part mellett, hátsó fedélzetén nők-férfiak fordulnak szembe a reggeli nappal, békés csevegés — valahogy olyan ízes a kép, olyan nyújtózón, szinte kéjesen hangulatos, beleszívódik az emberbe, együtt lüktet...

Mire észbekaptam, már le is ugrottam a villamosról, persze menet közben, bőven a megálló előtt. Visszapillantva láttam még a rémülten kihajló kalauz arcát — ne féljen semmit apukám: látott volna engem Pesten legrálni annakidején! (érdekes, milyen hazai lett a stílusom, egyik percről a másikra) —, s már álltam is a korlát mellett.

Hát persze, hogy a „meffer”! Ott van a négy betű a kéményen, szép négyzetesen kirakva, mint ahogy emlékeztem is rá, rövidítése a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaságnak. Oldalt a hajó neve: „Felszabadulás”.

Pesti viccek jutnak eszembe a szóról, a megnyújtott u-tól egészen a „vödör-nap”-ig (április 4: csöbörből vödörbe), s rájövök kicsit a honvágy. Nem a „felszabadulás” és nem a vasfüggönybe takaródzó rendszer után, hanem az emberek után, akik otthon ugyanolyan méla undorral tartják távol magukat „vezetőik” politikájától, mint amilyen közönnyel mi itt átneztünk az idelátogató Hruscovon, ha véletlenül szeme elé került valamelyiköknök.

Kicsit elrövedezve nézelődhettem, mert egyszerre azon vettem észre magam, hogy azok ott lent fölfelé figyelnek, határozott barátsággal. Ők se mennek a szomszédba észért: ki más lehet, aki egyedül megáll a hídkorlátnál és perceként át bámul lefelé?

Intettem nekik, ők mosolyogtak és visszaintegettek, majd szomorúan jöttem tovább a városba.

Egy emigráns akkor viseli el könnyebben a hazátlanságot, ha legalább dühös lehet az otthoniakra. De ha azok, néhány hangoskodó frátertől eltekintve, éppen olyan emberek és éppenugy éreznek, mint jómagam, akkor még dühös se lehetek rájuk.

S ez amúgysem természetem. Maradtam tehát a szomorúságnál. „Eszi, nem eszi: nem pap mást...”

Gombos Gyula „Szűk Esztendők” című könyve, melyet előző számunkban részletesen ismertettünk, „The Lean Years - Hungarian Calvinism in Crisis” címen angol fordításban is kapható. A megrendelések az angol fordítás kiadójához küldendők: The Kossuth Foundation, Inc., 207 East 37th Street, New York 16, N.Y., U.S.A.

Bibó István, a Kádár-kormány által bebörtönzött jelentős magyar államférfi válogatott tanulmányai most jelentek meg a londoni Magyar Könyves Céh (14, St. George Street, London W.I.) kiadásában. A közel négyszáz oldalas könyvet a közeljövőben részletesebben ismertetni fogjuk.

(folytatás a 4. oldalról)

függ, nem-e késő már: lehet-e s akar-e visszatérni Krisztushoz, akit elhagyott?! Beáll-e olyan fordulat, amely az erkölcsvesztett nyugati kultúrát Krisztushoz visszavezeti; nagy kérdés. Ha nem, menthetetlenül a többi elpusztult kultúrák sorsára jut, hiszen így pusztult el megelőzőleg 16 kultúra, amelyről tud a történelem. Ez a mi számunkra, akik a fehér faj szülőttei vagyunk, igen bánatos gondolat, de Krisztus egyházára nézve nem sorsdöntő. Mert isteni alkotás és mint ilyen örök; míg a kultúrák műlélekonyak. A nagy kultúrák virágoztak, majd hanyatlottak s letűntek erkölcsük fogytán, mivel erkölcs nélkül egy kultúra sem lehet időtálló. Így építenek egymás fölé a generációk, az egyes kultúrák, s ebben áll az emberi nem Isten által rendelt haladása. Krisztus egyháza pedig halad a maga örök útján tovább, akár akarják a Karlheinz Deschnerek, akár nem. Ha a fehér faj végleg méltatlannak bizonyulna arra, hogy továbbvigye, más faj fogja átvenni a vezetést, vagy — ami sokkal valószínűbb — kialakul valamennyi fajból, az egész emberiségből egy olyan elit, mely méltó és képes lesz erre. Mert Krisztus a keresztfán nem egy kiváltságos fajt, de az egész emberiséget váltotta meg: az ő egyháza népek, nemzetek, fajok feletti — az egész emberi nemé. Ami pedig a krisztusi tan világviszonylatban való dicsőséges győzelmét illeti, ennek útja csakis az összes keresztények egyesülésén keresztül vezethet.

Spanyolország.

BORNEMISZA GÁBOR.

Amint már jeleztük, igyekszünk helyet adni minden hozzászólásnak, ami természetesen nem jelenti azt, hogy az ezekben kifejtett gondolatokkal mindig egyetértünk.

A Szerkesztőség.

jőjjetek

Keresztyén havi lap.

Szellemi fórum.

Szerkesztőbizottság:

Kibédi Varga Áron, Soós Bálint

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2., Hollandia.

Postai csekk számla száma: 316430,

Admiraal de Ruyter Fonds, Utrecht,

Hollandia.

Minden cikk szerzője felel.

Kéziratokat nem örzünk meg és nem

adunk vissza.

Évi előfizetési díj: Anglia: 10,— sh., Ar-

gentina: 90 peso, Ausztrália: 12,— sh.,

Ausztria: 35,— Sch., Belgium és Luxem-

Hollandia: 5,— gld., Kanada: 1,50 \$,

burg: 65,— fr., Franciaország: 700,— fr.,

Németország: 5,50 DM., Svájc: 6,— fr.,

Svédország: 7,— Kr., Uruguay: 13 peso,

U.S.A.: 1,50 \$.

Félévi előfizetési díj a fenti összegek

fele.

Megrendelhető:

Anglia: Benedek Márton, 17, St. Dunstons Rd., London, W. 6. ● Argentína és Uruguay: C. A. Besenyi, Obligado 1155, Adrogué F.C.N.G.R., Prov. Buenos Aires. ● Ausztrália: Csörz György, 311 Merrylands Rd, Merryland, N.S.W.; Domahidy András, 142 Townsend Rd., Subiaco, W. A. ● Ausztria: Vér Zoltán, Wien, XXII. Maurichg. 18—20. ● Hollandia: Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2. Postai csekk számla száma: 316430, Admiraal de Ruyter Fonds, Utrecht. ● Svájc: Szabó, Mittlerestr. 24, Basel. ● U.S.A.: Kolosváry Sándor, Buffalo 9., N.Y., P.O.B. 54. Más országokból szíveskedjenek olvasóink közvetlenül a kiadóhivatalhoz fordulni.